

Наталія Калита, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та методики початкової освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2451-0382>
Микола Пантюк, доктор педагогічних наук, професор
кафедри педагогіки та методики початкової освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7336-6714>

ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті розкрито деякі аспекти формування академічної доброчесності майбутніх учителів початкової школи. Обґрунтовано історію розвитку та становлення особливостей академічної доброчесності у закладах вищої освіти України. На основі аналізу літератури і нормативних документів визначено поняття академічної доброчесності, розкрито її принципи. Означено, що академічна доброчесність стосується не тільки якості освіти, вона впливає на те, які особистості виховуються у закладах вищої освіти, які цінності закладаються під час навчання в ЗВО.

Ключові слова: академічна доброчесність; студент; принципи академічної доброчесності; недоброчесність.

Літ. 12.

Nataliia Kalyta, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Pedagogy and Methodology of Primary Education Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2451-0382>
Mykola Pantiuk, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor of the Pedagogic and
Methods of Primary Education Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7336-6714>

FORMATION OF ACADEMIC INTEGRITY OF FUTURE ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS

The article reveals aspects of the formation of academic integrity of future primary school teachers. The history of the development and formation of the features of academic integrity in higher education institutions of Ukraine is substantiated. Based on the analysis of literature and regulatory documents on the specified problem, the concept of academic integrity is defined, the principles of academic integrity are revealed. The main principles of academic integrity include: honesty and decency towards oneself; the rule of law, which provides for the activities of students at different stages of obtaining education; responsibility and compliance with copyright norms; tolerance and non-discrimination, transparency and accessibility, compliance with copyright, academic literacy, partnership interaction.

It is noted that adherence to the principles of academic integrity develops a number of competencies, students acquire the ability to act in professional and educational situations in accordance with professional ethics, independently perform educational tasks, make correct references to sources of information in case of their borrowing, evaluate the activity of human behavior in accordance with the norms of academic integrity, analyze their own moral actions and correlate them with the ethical and professional norms of others.

It is noted that the formation of academic integrity is a set of measures aimed at developing ethical norms, preventing plagiarism and other forms of dishonesty, as well as stimulating independent and critical thinking.

Scientists have substantiated that academic integrity refers not only to the quality of education, but also depends on what kind of personalities are educated in higher education institutions and what values are instilled during their studies in higher education institutions.

The Code of Academic Integrity lists violations of academic integrity, including academic plagiarism, self-plagiarism, fabrication, falsification, copying, deception, bribery, and biased evaluation.

Keywords: academic integrity; student; principles of academic integrity; dishonesty.

Постановка проблеми. Академічна доброчесність є основою якісної освіти та наукової роботи для майбутніх учителів початкової школи, які щодня впливають на формування світогляду та моральних цінностей своїх учнів, виховання чесності, відповідальності та

сумлінності набуває особливого значення. Академічна доброчесність – це комплекс заходів, спрямованих на розвиток етичних норм, запобігання плагіату та інших форм недоброчесності, а також на стимулювання самостійного й критичного мислення.

Для сучасної освітньої спільноти важливим є вимір проблеми академічної доброчесності. Розуміння власної відповідальності (чи безвідповідальності) за порушення норм наукової етики, як це бачать викладачі та студенти, безпосередньо впливає на їхнє сприйняття української системи вищої освіти та формування ціннісних орієнтирів молоді, яка навчається в освітніх закладах.

Академічна доброчесність також є однією з дієвих передумов формування та зміцнення економічної безпеки закладів вищої освіти, яка залежить від значної кількості чинників, важелів та індикаторів прямої й опосередкованої дії. Серед цих факторів академічна доброчесність відіграє важливу роль у стратегічній гарантії економічної стабільності.

Мета статті полягає в окресленні концептуальних засад формування академічної доброчесності майбутніх учителів початкової школи.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання академічної доброчесності в закладах освіти України широко досліджується вітчизняними та зарубіжними науковцями. Наприклад, І. Доценко студіює проблеми системного формування академічної доброчесності в освітньому середовищі. На її думку, академічна доброчесність є основою та дієвим механізмом у процесі забезпечення якості вищої освіти [1]. Г. Ульянова та Н. Бааджі визначили концептуальні засади академічної доброчесності в сучасному освітньо-науковому просторі. Її запобіжні заходи повинні займати провідне місце в освітній сфері, оскільки активний розвиток цифрових технологій має значний вплив на сферу розповсюдження інформації та доступу до навчальних матеріалів [8].

Особливості академічної доброчесності щодо освіти визначаються законами України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про повну загальну середню освіту”. У “Методичних рекомендаціях для закладів загальної середньої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності” визначено принципи академічної доброчесності, які дають можливість здобувачеві діяти чесно та справедливо. Основними принципами академічної доброчесності є: чесність та порядність перед самим собою; верховенство права, що передбачає діяльність студентів на різних ступенях здобуття освіти; відповідальність та дотримання авторських норм; толерантності та недискримінації, прозорості та доступності, дотримання авторського права, академічної грамотності, партнерської взаємодії [5].

Поняття “академічна доброчесність”, її види, вимоги щодо її дотримання визначені у працях науковців С. Ревуцької, С. Мельничук, Б. Буяк, С. Дикань, В. Троцької, О. Штефан та інших. Питання професійної підготовки вчителів початкової школи висвітлено у працях О. Біді, А. Кузьмінського, О. Савченко, О. Мондич та інших.

Виклад основного матеріалу. Питання вивчення та впровадження академічної доброчесності в закладах вищої освіти України привертало увагу науковців, освітян з початку ХХІ ст. Бухарестською Декларацією з етичних цінностей та принципів вищої освіти у Європейському регіоні (The Bucharest Declaration on ethical values and principles of higher education in the Europe region) у 2004 р. було визначено особливості освітнього процесу, які стали орієнтиром для сучасних університетів. В основу декларації покладено важливість дотримання закладами освіти у науковій та освітній діяльності чітких цінностей і принципів, до яких відносять: академічний дух, культуру та спільноту; академічну доброчесність у процесі викладання та навчання; демократичне і етичне керування й управління; проведення досліджень з дотриманням академічної доброчесності та соціальної відповідальності [12].

У Законі України “Про освіту” поняття “академічна доброчесність” визначається, як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [2].

У 2016 р. Американські ради з міжнародної освіти спільно з Міністерством освіти і науки України за підтримки Посольства США розробили Проєкт Сприяння академічній доброчесності в Україні. До нього було залучено 10 українських університетів і він тривав у період від 1 січня 2016 до 31 грудня 2019 р. Мета проєкту полягала у розповсюдженні в університетській спільноті поняття академічної доброчесності і розкритті наслідків її недотримання.

У державному дослідницькому університеті Clemson University у м. Клемсон міжнародний центр академічної доброчесності опублікував документ “Фундаментальні цінності академічної доброчесності”, в якому зазначалося, що доброчесність трактується як вірність усіх учасників освітнього процесу і асоціюється зі справедливістю, чесністю, мужністю, повагою та відповідальністю [11].

Аналізуючи поняття “академічної доброчесності”, доцільно з’ясувати поняття “доброчесність”. У Кодексі Ради Європи поняття “доброчесність” визначається як цілісність, нерозділеність, чистота манер, чесність [3]. Проблема доброчесності вивчали Л. Курочка, І. Федорович, Т. Семків та інші. Бути доброчесним – це робити якісь вчинки на користь інших. Доброчесною є та людина, яка керується не власними благами, а підпорядковується гуманності, порядності, справедливості [7]. Варто зазначити, що академічна доброчесність базується на принципах чесності, довіри, справедливості, поваги, відповідальності та сміливості.

Є. Недогібченко зазначає, що академічна доброчесність (пер. з англ. – *academic integrity*) – це багатогранна категорія, яка визначає систему правових та морально-етичних принципів і правил при здобутті вищої освіти та наданні послуг із вищої освіти, які в сукупності забезпечують високу якість отриманих навчальних та наукових результатів [6]. У перекладі з латинської мови іменник “*integrity*” означає “довершеність, повноту, цілісність” психологічного стану людини, який відзначається її внутрішньою гармонією, стійкістю і послідовністю загальноприйнятного морального образу. У зв’язку з цим дослідниця зазначає, що сьогодні мораль усе ще виступає силою консолідації людства, яке прагне жити серед доброчесних особистостей зі сталими моральними якостями, і зауважує, що категорія “доброчесність”, як і два-три століття тому, досягається насамперед завдяки належній освіті та вихованню [6].

Необхідно також зазначити, що академічна доброчесність стосується не тільки якості освіти, вона впливає на те, які особистості виховуються у закладах вищої освіти, які цінності закладаються під час навчання в ЗВО.

Формування академічної доброчесності у майбутніх учителів початкової школи у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка здійснюється відповідно до “Кодексу академічної доброчесності”, “Положення про академічну доброчесність у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка”, якими керуються учасники освітнього процесу. Під час навчання за освітньою програмою другого (магістерського) рівня 013 Початкова освіта студенти вивчають навчальну дисципліну “Організація наукових досліджень у галузі початкової освіти”, у рамках якої ознайомлюються з плагіатом, з фальсифікацією, списуванням та іншими видами порушення академічної доброчесності.

На факультеті, крім того, діє науковий гурток під назвою “Академічна доброчесність”, до участі у якому залучені студенти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти. Здобувачі освіти під час організації роботи гуртка ознайомилися з нормативними документами, зокрема з “Кодексом академічної доброчесності ДДПУ імені Івана Франка”, “Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у наукових, навчально-методичних та кваліфікаційних роботах”. Результатом діяльності цього гуртка є: наукові публікації; виступи студентів на наукових і науково-практичних конференціях, семінарах; подання наукових робіт, до участі у конкурсах студентських наукових робіт; написання курсових, магістерських робіт; участь в олімпіадах, Е-вебінарах; організації і проведенні наукових заходів.

Здобувачі вищої освіти навчаються самостійно виконувати навчальні завдання, дотримуватися ака-

демічної доброчесності під час поточного та підсумкового контролю, коректно робити посилання на використовувані джерела інформації, дотримуватися норм законодавства щодо авторського права, надавати достовірну інформацію про результати власної наукової, навчальної чи творчої діяльності.

Академічна доброчесність охоплює низку цінностей і типів поведінки, включаючи чесність, надійність, справедливість і повагу до інтелектуальної власності. Це стосується етичної поведінки в академічній діяльності, що включає дотримання високих стандартів інтелектуальної чесності, цитування джерел, уникнення плагіату та підтримку цілісності процесу навчання.

Дотримуючись академічної доброчесності в освітньому процесі, ми тим самим виховуємо культуру довіри, чесності та поваги серед студентів і викладачів. Заохочуємо критичне мислення, креативність та оригінальність у навчальній роботі. Поліпшуємо особистий розвиток, етичний розвиток і моральне міркування особистості. Підтримуємо навчальне середовище, яке заохочує співпрацю та обмін знаннями. Зміцнюємо довіру та репутацію людей та установ. Готуємо студентів приймати етичні рішення у майбутній професійній діяльності.

Дотримання принципів академічної доброчесності розвиває низку компетентностей, студенти набувають здатності діяти у професійних і навчальних ситуаціях відповідно до професійної етики, самостійно виконувати навчальні завдання, робити коректні посилання на джерела інформації у разі їх запозичень, оцінювати діяльність людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності, аналізувати власні моральні вчинки та співвідносити їх з моральними та професійними нормами інших.

У Кодексі академічної доброчесності перераховані приклади порушення академічної доброчесності, до яких віднесено: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ’єктивне оцінювання [3]. Також студенти дізнаються, що вони несуть відповідальність за порушення академічної доброчесності.

На сучасному етапі академічна доброчесність студентів відіграє важливу роль в освітньому процесі, створюючи чесне, етичне та відповідальне освітнє і наукове середовище. Вона є основою для розвитку висококваліфікованих фахівців, здатних позитивно та свідомо впливати на соціальний, науковий і економічний розвиток.

На основі аналізу літератури з досліджуваної теми, можемо констатувати, що, з одного боку, академічна доброчесність є комплексною категорією, яка поєднує етичні кодекси поведінки людини в освітньому та науковому середовищі та засоби, за допомогою яких науковці здійснюють свої дослідження. З іншого, існують певні фактори, які ззовні та зсередини впливають на інституції та визна-

чають їхню спроможність протидіяти академічній недоброчесності. Л. Філіпенко, зазначає, що існує певний “трикутник недоброчесності”, у якому закладені три умови: недоброческа поведінка, стимул, тиск або потреба, раціоналізація або ставлення [10].

Висновки. Формування академічної доброчесності майбутніх учителів початкової школи є багатовимірним процесом, який потребує інтегрованого підходу. Поєднання теоретичних знань, практичних навичок та етичних орієнтирів уможливило не лише підвищити професійний рівень майбутніх педагогів, а й створити позитивний етичний клімат у закладах освіти. Інвестиції в розвиток академічної доброчесності сприятимуть формуванню свідомих, відповідальних та етичних спеціалістів, які стануть прикладом для наступних поколінь учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Доценко І.О. Академічна доброчесність у системі забезпечення якості вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2022. № 32. С. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-32-31-42>
2. Закон України “Про освіту”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Кодекс академічної доброчесності. Офіційний сайт НАЗЯВО. 2019. URL: <http://surl.li/abbpc>
4. Колесніков А. Академічна доброчесність в українському освітньо-науковому просторі: проблеми та соціальні загрози. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2019. № 24. С. 122–128.
5. Методичні рекомендації для закладів загальної середньої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. URL: <https://academiq.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/Metodychni-rekomendatsiyi-dlya-serednih-shkil-1-1.pdf>
6. Недогібенко Є.В. Академічна доброчесність: складові елементи. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2017. № 6. С. 13–12
7. Поняття доброчесності в етиці. URL: <http://www.etica.in.ua/ponyattядobrochesnosti-v-etitsi/>
8. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? URL: <http://educationua.org.ua/articles/930-akademichnadobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchojiosviti>
9. Ульянова Г.О., Бааджи Н.П. Академічна доброчесність як основа академічного успіху. *Правова позиція*. 2022. № 4 (37). С. 98–103. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2022-4.18>
10. Філіпенко Л.В., Думанський О.В., Козак О.В. Академічна доброчесність в науковому та освітньому середовищі закладів освіти України: погляд крізь призму наявності штучного інтелекту. *Академічні візії*. 2023. Вип. 19. С. 90–98.
11. Fendler R.J. & Godbey J.M. Cheaters should never win: Eliminating the benefits of cheating. *Journal of Academic Ethics*. 2016. № 14 (1). P. 71–85. DOI: 10.1007/s10805-015-9240-8.
12. The Bucharest Declaration on ethical values and principles of higher education in the Europe region. Higher education in Europe. UNESCO: European Centre for Higher Education, 2004. P. 433–532

REFERENCES

1. Dotsenko, I.O. (2022). Akademichna dobrochesnist u systemi zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity [Academic integrity in the system of quality assurance of higher education]. *Pedagogical Education: Theory and Practice*. No. 32. pp. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-32-31-42> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy “Pro osvitu” [Law of Ukraine “On Education”]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
3. Kodeks akademichnoi dobrochesnosti [Code of Academic Integrity]. Official website of NAZYAVO. 2019. Available at: <http://surl.li/abbpc> [in Ukrainian].
4. Kolesnikov, A. (2019). Akademichna dobrochesnist v ukrainskomu osvitho-naukovomu prostori: problemy ta sotsialni zahrozy [Academic integrity in the Ukrainian educational and scientific space: problems and social threats]. *Regional aspects of the development of Ukraine’s productive forces*. No. 24. pp. 122–128. [in Ukrainian].
5. Metodychni rekomendatsii dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity z pidtrymky pryntsyviv akademichnoi dobrochesnosti [Methodological recommendations for secondary education institutions to support the principles of academic integrity]. Available at: <https://academiq.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/Metodychni-rekomendatsiyi-dlya-serednih-shkil-1-1.pdf> [in Ukrainian].
6. Nedohibchenko, Ye.V. (2017). Akademichna dobrochesnist: skladovi elementy [Scientific integrity: compound elements]. *Theory and Practice of Intellectual Property*. No. 6. pp. 13–21. [in Ukrainian].
7. Poniattia dobrochesnosti v etytsi [The concept of integrity in ethics]. Available at: <http://www.etica.in.ua/ponyattядobrochesnosti-v-etitsi/> [in Ukrainian].
8. Satsyk, V. Akademichna dobrochesnist: mifichna kontseptsiiia chy dievyi instrument zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity? [Academic integrity: a mythical concept or an effective tool for ensuring the quality of higher education?]. Available at: <http://educationua.org.ua/articles/930-akademichnadobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchojiosviti> [in Ukrainian].
9. Ulianova, H.O. & Baadzy, N.P. (2022). Akademichna dobrochesnist yak osnova akademichnoho uspihku [Academic integrity as the basis of academic success]. *Legal position*. No. 4(37). pp. 98–103. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2022-4.18> [in Ukrainian].
10. Filipenko, L.V., Dumanskyi, O.V. & Kozak, O.V. (2023). Akademichna dobrochesnist v naukovomu ta osvithomu seredovyshchi zakladiv osvity Ukrainy: pohliad kriz pryzmu naiavnosti shtuchnoho intelektu [Academic integrity in the scientific and educational environment of educational institutions of Ukraine: a view through the prism of the presence of artificial intelligence]. *Academic visions*. Vol. 19. pp. 90–98. [in Ukrainian].
11. Fendler, R.J. & Godbey, J.M. (2016). Cheaters should never win: Eliminating the benefits of cheating. *Journal of Academic Ethics*. No. 14 (1), pp. 71–85. DOI: 10.1007/s10805-015-9240-8. [in English].
12. The Bucharest Declaration on ethical values and principles of higher education in the Europe region. Higher education in Europe. UNESCO: European Centre for Higher Education, 2004. pp. 433–532 [in English].

Стаття надійшла до редакції 12.02.2025